

Özgün Araştırma/Research Article

Yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı tutumlarının belirlenmesi: bakım sorunları ve müdahale önerileri

Determination of elderly care personnel' attitudes towards the older adults: care problems and intervention suggestions

Canan BİRİMOĞLU OKUYAN¹ , Fatma KARASU²

¹Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 54400, Sakarya-Türkiye

²Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Yusuf Şerefoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 79090, Kilis-Türkiye

Atf gösterme/Cite this article as: Okuyan Birimoğlu C, Karasu F. Yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı tutumlarının belirlenmesi: bakım sorunları ve müdahale önerileri. *ADYÜ Sağlık Bilimleri Derg.* 2020;6(1):77-83. doi:10.30569.adiyamansaglik.673993

Öz

Amaç: Araştırma, huzurevinde çalışan yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı tutum ve bakım sorunlarının belirlenmesi ve buna yönelik müdahale önerilerini sunmak amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipteki araştırmanın evrenini, bir huzurevinde çalışan yaşlı bakım personeli oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş olup araştırmaya katılmayı kabul eden 51 bakım personeli araştırmaya dâhil edilmiştir. Verilerin elde edilmesinde sosyo-demografik özellikler ve yaşlılık ile ilgili soruları içeren anket formu ve Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmamıza katılan personelin %49,0'ının kadın, %60,8'inin aileden yaşlı bir birey ile yaşadığı saptanmıştır. Cinsiyeti kadın olan ve geniş aileye sahip yaşlı bakım personellerin Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Bu çalışmada yaşlı bakım personelinin, yaşlılara karşı tutumlarının olumlu düzeyde olduğu saptanmıştır. Yaşlılara hizmet veren bakım personelinin olumlu tutumlarının geliştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması ile yaşlıya verilen bakım kalitesinin artırılması için kurumdaki oryantasyon programlarında yaşlı bakımı konularına yer verilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı; Tutum; Yaşlı Bakımı; Personel.

Abstract

Aim: The aim of this study was to determine the attitudes and care problems of the elderly care personnel working in the nursing home to the elderly and to provide intervention suggestions.

Materials and Methods: The population of this descriptive study consisted of elderly care personnel working in a nursing home. No sample selection was made and 51 care personnel who agreed to participate in the study were included in the study. Data were collected by using a questionnaire including socio-demographic characteristics and questions about old age and the Kogan Attitudes towards Older People scale.

Results: It was determined that 49.0% of the personnel who participated in our study lived with a woman and 60.8% lived with an elderly person from the family. It was determined that there was a statistically significant difference between the average of Kogan Elderly Attitude Scale for the elderly care staff, whose gender was female ($p<0.05$).

Conclusion: In the present study, it was determined that the attitudes of elderly care personnel towards elderly people were positive. It is important to include elderly care topics in the orientation programs in the institution in order to develop and maintain the positive attitudes of the care staff serving the elderly, to increase the quality of care given to the elderly.

Keywords: Aged; Attitude; Elderly care; Personnel.

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Canan BİRİMOĞLU OKUYAN, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 54400, Sakarya-Türkiye, E-mail: cananbirimoglu@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 13.01.2019 **Kabul Tarihi/Accepted:** 14.03.2020

Yayım Tarihi/Published online: 23.04.2020

Giriş

Giderek artan yaşlı nüfus ile birlikte yaşlı bakımı ve yaşlıya bakım verenlerin yetersizliği, toplumda birçok sosyal sorunu beraberinde getirmektedir. Dünyada 60 yaş ve üzeri insan sayısının 2015 ve 2030 yılları arasında %56 büyüyeceği¹, Türkiye'nin 65 yaş üzeri nüfusunun 2050 yılına kadar %20,8'e yükseleceği tahmin edilmektedir.² Dolayısıyla yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte bağımlılık artmakta ve yaşlı bakımı zor, kapsamlı, pahalı ve ekip işbirliğiyle planlanması gereken önemli bir hizmet haline gelmektedir.³ Bu hizmet, ailelerin geniş aileden çekirdek aileye dönüşmesi, eşlerin her ikisinin çalışması ve dolayısıyla doğurganlığın azalması, aile bireylerinin farklı kentlerde yaşamaları, sosyal hizmet alt yapılarının bulunmaması, ekonomik ve aile bağlarındaki değişiklikler gibi sorunlar nedeniyle ailede bakım sorunlarına yol açmakta ve bu durum da yaşlı, aile ve yakınlarını bakım kurumlarını seçmeye sevk etmektedir.⁴

Türkiye'de "formal" ve "informal" şekilde olan yaşlıların bakımı genellikle yaşlının kendi çocukları veya akraba desteği ile olmakta olup yaşlı sağlığı hizmetleri huzurevleri, bakım ve rehabilitasyon merkezleri, evde bakım hizmetleri ve huzur evi projesi kapsamında faaliyet gösteren huzurevinde verilmektedir.⁵ Ak'ın 2016'da yaptığı araştırmaya göre yaşlı bireylerin %58,5'inin kendisi ve çocukları ile birlikte yaşadıkları belirlenmiştir.⁶ Kılıç ve Şelimen'in araştırmalarında yaşlıların daha çok yalnız (%38,1) ve kendi evinde (%22,5) yaşadıkları belirlenmiştir.⁷ Avrupa'da ise kurumsal bakım, evde bakım ve gündüz bakımı olarak verilmektedir.⁸ Yaşlı nüfusunun hızla artması yaşlı bakımında istihdam edilecek personel yetersizliği sorununu beraberinde getirmiştir. Bakım evlerinde çalışan hemşirelerin yetersiz kalması nedeniyle yaşlıların bakımını hazırlamak, yaşlının kişisel hijyenini sağlamak ve günlük yaşam aktivitelerine mobilizasyonunu ve aktif katılımını teşvik etmek gibi sorumluluğa sahip olan ve yaşlı birey ile sıkça temas halinde olan bakım verenler yaşlılara bakım vermektedir.⁹

Yaşlı bireylerin farklı köken ve kültürden gelen insanlarla yaşamak zorunda oldukları ortam olan huzurevlerinde çalışan personelin tutumu yaşlıların ortama adaptasyonları ve huzurlarını sağlamak açısından çok önemlidir. Bakım personelinin yaşlılık konusundaki yetersiz bilgisi yaşlılara karşı olumsuz tutumlara neden olmakta ve yaşlılara yönelik bakımla ilgili olumlu tutumların gelişmesini ve verilen hizmetin verimliliğini azaltmaktadır.^{10,11}

Arun ve Pamuk'ın bakım kurumlarında çalışan bakım personellerinin yaşlılara karşı tutumlarının ilkökul mezunu olanların üniversite mezunu olanlara göre daha olumsuz olduğunu belirtmiştir.¹²

Literatürde bakım vericilerin yaşlılara karşı tutum ve ayrımcılık düzeyleri^{13,14} ile ilgili birçok çalışma vardır. Ancak sadece yaşlılara bakım veren bakım personelinin yaşlılara ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutum düzeylerini birlikte inceleyen çalışmalar sınırlı sayıdadır.¹² Bu çalışmanın sonuçları, özellikle yaşlılara karşı istismar ve ihmalin önlenmesi, bakım verenlerin işe alınması ve yaşlıya verilen bakımın iyileştirilmesi ve geliştirilmesine önemli katkı sağlayacağını düşündürmektedir. Yaşlanan nüfus ve bakım verenlerin yaşlılara karşı olumlu tutumu çok önemlidir. Bu sonuçtan hareketle çalışma yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı tutum ve bakım sorunlarının belirlenmesi ve buna yönelik müdahale önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Soruları

1. Yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı tutumu nasıldır?
2. Yaşlı bakım personelinin YKTÖ ve alt boyutlarından aldığı puan ortalaması nedir?
3. YKTÖ puanları çalışma özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Evren Ve Örneklemi

Tanımlayıcı tipte yapılan araştırmanın evrenini, bir huzurevinde çalışan 64 yaşlı bakım personeli oluşturmuş olup örneklem seçilmemiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden, veri toplama araçlarının uygulandığı

günlerde ulaşılabilen yaşlı bakım personeli araştırmaya dâhil edilmiştir (n=51). Araştırmaya katılmayı kabul etmeyen, veri toplama araçlarının uygulandığı günlerde izinli olan, ulaşılamayan yaşlı bakım personeli araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Veri Toplama Araçları

Literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölüm, kişilerin yaş, cinsiyet, memleket gibi sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik kapalı uçlu sorulardan^{4,7,10}, ikinci bölüm Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinden oluşmuştur.

Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği (YKTÖ)

Nathan Kogan tarafından 1961 yılında geliştirilen ölçek, bireylerin yaşlılara karşı tutumlarını ölçmek amacıyla oluşturulmuş 34 maddeden oluşan ve altılı likert tipi bir ölçektir.¹⁵ Bu çalışmada Kılıç ve Adıbelli tarafından geçerlik güvenirliği yapılarak uyarlanan formu kullanılmıştır. Ölçek toplam puanının yükselmesi bireyin yaşlılara karşı pozitif tutumu olduğunu göstermektedir.¹⁶

Verilerin Toplanması

Veriler Kasım-Aralık 2019 tarihleri arasında araştırmaya katılacak bireylere araştırma ile ilgili bilgi verildikten sonra anket formu aracılığıyla araştırmacılar gözetiminde toplanmıştır. Anketin uygulaması toplamda 10-15 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22.0 (Statistical Package of Social Sciences) paket programı ile değerlendirilmiş olup normal dağılımın incelenmesi için Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır ve verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde sayı, yüzdelik dağılımları, ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlılık seviyesi olarak 0,05 alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

YKTÖ'nün geçerlik güvenirlik çalışmalarının üniversite öğrencileri ile yapılmış olması eğitim düzeyi düşük bir

grubun ölçek maddelerini yeterli düzeyde anlamamasına ve Cronbach alfa katsayılarının geçerlilik ve güvenirlik yapılan çalışmalardan daha düşük değerde çıkmasına neden olmuştur. Bu durum araştırma için önemli bir sınırlılıktır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için etik onay (Karar No: 27062019-02), kurum izni ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden gerekli izinler (Sayı: 94952863-605.01-E) alınmıştır. Araştırmanın amacı açıklanarak katılımcıların yazılı ve sözel onamları alındıktan sonra Helsinki bildirgesi kurallarına uygun olarak araştırma yürütülmüştür.

Bulgular

Araştırmaya katılan personellerin yaş ortalaması 41,78±6,97, ailede yaşlı ile yaşama süresi 12,3±10,66 yıl, huzur evinde çalışma süresi 8,43±4,45 yıl, haftalık çalışma saati 47,62±5,04 bulunmuştur.

Araştırmaya katılan personellerin %49,0'nın kadın, %86,3'ünün evli, %49,0'nın ilköğretim mezunu, %78,4'ünün çekirdek aileye sahip, %80,4'ünün kendilerini orta-yüksek gelir düzeyinde algıladığı, %60,8'inin aileden bir yaşlı ile yaşadığı saptanmıştır. Yaşlı bakım personelinin cinsiyet ve ailede bir yaşlı ile yaşama durumuna göre Negatif ve Pozitif Tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Cinsiyeti kadın olan, eğitim seviyesi lise ve üzeri olan ve geniş aileye sahip yaşlı bakım personellerin yaşlılara karşı pozitif tutum gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 1).

Katılımcıların %70,6'sının haftalık 48≤ saat, %60,8'inin 10< yıldır huzur evinde çalıştığı, %94,1'inin huzur evinde çalışmaktan memnun, %64,7'sinin yaşlı bireylere bakım verirken sorun yaşadığı, %31,4'ünün yaşlı bireylere bakım verirken en sık yaşadıkları sorunun iletişim olduğu, %52,9'unun yaşlı bakım ile ilgili eğitim alması gerektiği kanaatinde olduğu belirlenmiştir. Yaşlı bakım personelinin sertifika dışı eğitim alma durumuna göre Negatif tutum; yaşlı bakım ile ilgili eğitim

alma gerekliliğine göre Pozitif tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Katılımcıların yaşlı bakımı ile ilgili eğitim

almaları gereksinimine göre YKTÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$) (Tablo 2).

Tablo 1. Yaşlı bakım personelinin sosyo-demografik özelliklerine göre YKTÖ, negatif tutum ve pozitif tutum puan ortalamaları (n=51).

	n (%)	Negatif Tutum Puan Ortalamaları		Pozitif Tutum Puan Ortalamaları		YKTÖ Puan Ortalamaları	
		X±SS	Anlamlılık	X±SS	Anlamlılık	X±SS	Anlamlılık
Cinsiyet							
Kadın	25 (49,0)	42,04±6,36	t=-2,365	48,04±9,30	t=2,622	90,08±12,80	t=0,589
Erkek	26 (51,0)	48,57±12,32	p=0,022	39,61±13,21	p=0,012	88,19±9,94	p=0,558
Medeni Durum							
Evli	44 (86,3)	46,09±10,64	t=1,225	43,84±12,57	t=0,140	89,93±11,19	t=1,291
Bekar	7 (3,7)	40,85±6,74	p=0,216	43,14±9,54	p=0,889	84,00±11,93	p=0,203
Eğitim Durumu							
İlköğretim	25 (49,0)	41,12±11,60	t=-1,548	45,68±10,43	t=0,257	86,64±11,11	t=3,567
≥Lise	26 (51,0)	40,15±14,93	p=0,128	51,38±14,21	p=0,778	91,50±11,29	p=0,032
Aile Tipi							
Çekirdek aile	40 (78,4)	42,22±11,34	t=-1,180	44,50±11,29	t=-2,121	86,72±10,59	t=-2,929
Geniş aile	11 (21,6)	41,90±11,66	p=0,244	55,80±17,89	p=0,045	97,70±10,63	p=0,005
Algılanan Gelir Durumu							
Düşük gelir	10 (19,6)	45,70±14,25	t=0,111	41,50±15,02	t=-0,649	87,20±11,97	t=-0,591
Orta-Yüksek gelir	41 (80,4)	45,29±9,33	p=0,912	44,29±11,46	p=0,519	89,58±11,31	p=0,557
Aileden Bir Yaşlı İle Yaşama Durumu							
Evet	31 (60,8)	42,90±5,92	t=-2,413	46,38±9,06	t=2,282	92,66±13,70	t=1,272
Hayır	20 (39,2)	49,84±14,18	p=0,020	38,68±14,87	p=0,027	86,93±10,16	p=0,215
Toplam	51 (100,0)	45,37±10,30		43,74±12,12		89,11±11,36	

*YKTÖ: Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği

** t= t testi, F=ANOVA testi.

Tablo 2. Yaşlı bakım personelinin mesleki özelliklerine göre YKTÖ, negatif tutum ve pozitif tutum puan ortalamaları (n=51).

	n (%)	Negatif Tutum Puan Ortalamaları		Pozitif Tutum Puan Ortalamaları		YKTÖ Puan Ortalamaları	
		X±SS	Anlamlılık	X±SS	Anlamlılık	X±SS	Anlamlılık
Haftalık çalışma saati							
48 ≤ saat	36 (70,6)	45,33±10,03	t=-0,042	43,38±11,91	t=-0,322	88,72±12,28	t=-0,382
48 > saat	15 (29,4)	45,46±11,30	p=0,967	44,60±12,99	p=0,749	90,06±9,08	p=0,704
Huzur evinde çalışma süresi							
10 < yıl	31 (60,8)	45,45±11,01	t=0,068	44,19±13,10	t=0,326	89,64±11,13	t=0,409
10 ≥ yıl	20 (39,2)	45,25±9,38	p=0,946	43,05±10,71	p=0,746	88,30±11,95	p=0,684
Huzur evinde çalışmaktan memnun olma durumu							
Memnun değilim	3 (5,9)	35,66±9,45	t=-0,538	50,00±13,11	t=0,196	85,66±6,11	t=0,193
Memnunum	48 (94,1)	40,93±13,49	p=0,593	48,50±12,82	p=0,845	89,33±11,61	p=0,825
Yaşlı bireylere bakım verirken sorun yaşama durumu							
Evet	33 (64,7)	40,27±13,84	t=-0,256	46,78±12,05	t=-1,382	87,03±10,54	t=-1,817
Hayır	18 (35,3)	41,27±12,55	p=0,799	51,88±13,57	p=0,173	92,94±12,09	p=0,075
Yaşlı bireylere bakım verirken en sık yaşanan sorunlar							
İletişim	16 (31,4)	46,93±11,88		40,75±12,19		87,68±13,95	
Ziyaretçiler	12 (23,5)	45,58±9,89	F=0,225	46,08±10,72	F=1,404	91,66±7,54	F=1,131
Ekip çalışması	14 (27,5)	44,42±12,14	p=0,879	41,35±14,92	p=0,253	85,78±13,33	p=0,346
Bakım verme	9 (17,6)	43,77±3,96		49,66±6,68		93,44±4,47	
Sizce yaşlı bakımı ile ilgili eğitim almanız gerekiyor mu?							
Evet	27 (52,9)	44,88±6,87	t=-0,352	47,51±9,12	t=2,475	92,40±11,22	t=2,284
Hayır	24 (47,1)	45,91±13,30	p=0,726	39,50±13,78	p=0,017	85,41±10,54	p=0,027
Toplam	51 (100,0)	45,37±10,30		43,74±12,12		89,11±11,36	

*Sadece ailesinde bir yaşlı bireyle yaşayanlar alınmıştır. YKTÖ: Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği.

** t= t testi, F=ANOVA testi.

Tartışma

Giderek artan yaşlı nüfusta özellikle huzurevinde yaşayan yaşlı bireyler ile daha fazla zaman geçiren bakım personellerinin yaşlanmaya ilişkin tutum düzeylerinin değerlendirilmesi/incelenmesi yaşlılara sunulan bakım kalitesinin artırılması açısından anahtar roldedir.¹⁰ Bu çalışma yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı tutumlarının belirlenmesi ve bu anlamda müdahale önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır. Ancak yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı tutumlarını belirlemeye yönelik sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır.^{12, 17} Bu nedenle bu konuda farklı gruplar ile yapılmış çalışmalarla tartışılmıştır.

Çalışmada yaşlı bakım personelinin yaşlılara karşı genel olarak tutumlarının olumlu düzeyde olduğu belirlenmiştir. YKTÖ'ten en düşük 26, en yüksek 156 puan alınacağı göz önünde bulundurulduğunda, yaşlı bakım personelinin YKTÖ puan ortalaması 89,11±11,36 olması pozitif yönde bir sonuçtur. Kılıç ve Adıbelli'nin yaptıkları çalışmada, huzur evinde çalışan hemşirelerin YKTÖ puan ortalamasını 98,08±13,13 olarak saptamıştır.¹⁶ Koç ve ark. yaptıkları bir çalışmada, klinik hemşirelerin yaşlılara ilişkin genel olarak tutumlarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır.¹⁸ Doherty ve ark. araştırmasında, sağlık çalışanlarının yaşlılara karşı tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir.¹⁹ Literatür sonuçları bu çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Örneklem grubunun huzurevinden seçilmesi ve çalışanların yaşlılarla yakın ilişki içinde olması sonucu etkilediği görüşüdeyiz. Ayrıca bu çalışmada yaşlıya yönelik pozitif tutum çıkması Türk aile yapısındaki geleneksel değerlerimiz ile büyük ölçüde ilişkili olabilir. Luchesi ve ark. yaptıkları çalışmada, yaşlı bakım personellerinin yaşlılara ilişkin tutumları nötr olarak belirlenmiştir.²⁰ Arani ve ark. yaptıkları araştırmada, çalışan hemşirelerin yaşlılara karşı tutumlarının genellikle olumsuz olduğunu saptamıştır.²¹ Asayesh ve ark. yaptıkları bir çalışmada, sağlık çalışanlarının yaşlılara ilişkin tutumlarını olumsuz olarak tespit etmiştir.²² Görüldüğü gibi literatürde sağlık çalışanları ile yapılan çalışmalarda

yaşlılara yönelik olumlu olduğu kadar olumsuz sonuçlarda mevcuttur. Bu çalışmada her ne kadar yaşlı bakım personelinin yaşlılara yönelik tutumları pozitif olsa da Negatif tutum puan ortalaması 45,37±10,30 olarak saptanmıştır.

Çalışmada yaşlı bakım personellerinin cinsiyet durumu ile YKTÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Fakat kadınların YKTÖ puan ortalamaları erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine kadınların Negatif tutum puan ortalamalarının erkeklere göre daha düşük ve pozitif tutum puan ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda cinsiyet durumları arasında yaşlılara yönelik tutum ile ilgili farklılığın bulunmadığı¹⁹ ve cinsiyet durumları arasında bir farklılığın bulunduğu çalışmalar mevcuttur.²¹ Yine literatürde yaşlılara yönelik kadınların erkeklere oranla daha pozitif tutum sergiledikleri bulunmuştur.²³

Yaşlı bakım personellerinin eğitim düzeyi arttıkça YKTÖ ve Pozitif tutum puan ortalamaları artarken Negatif tutum puan ortalamalarında azalma olduğu saptanmıştır. Literatürde yapılan çalışmalar, bakım personelinin eğitim düzeyi arttıkça yaşlıya karşı pozitif tutumun da arttığını göstermiştir.^{21,24}

Çalışmada geniş aile yapısına sahip yaşlı bakım personellerinin YKTÖ puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan bir çalışmada, geniş aileye sahip çalışanların YKTÖ puan ortalamasının çekirdek aileye sahip olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.¹⁷ Son yıllarda hızlı sanayileşme ve kentleşmenin bir sonucu, ekonomik ve sosyal yapıdaki hızlı değişimlere bağlı olarak geniş aileler çekirdek aileye dönüşmüş buda yaşlılara karşı tutumu kısmen olumsuzda olsa etkilediği kanaatindeyiz. Kendi ailesinde bir yaşlı ile yaşama durumu ile YKTÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ancak aileden bir yaşlı ile yaşayanların YKTÖ puan ortalamalarının daha yüksek, negatif tutumlarının düşük ve pozitif tutumlarının ise daha yüksek olduğu saptanmıştır. Söylemez ve ark. yaptıkları

araştırmada, çalışanların kendi ailelerinde bir yaşlı ile yaşayanların, yaşlılara karşı tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.²⁵ Ailesinde yaşlı bir birey ile yaşayan bakım personelinin yaşlılık sürecine şahit olması, yaşlılığa dair her süreci gözlemleyebilmesi yaşlı bireye karşı iş hayatında da bu bilinçle hareket etmesini sağladığı düşünülmektedir.

Yaşlı bakım personelinin huzur evinde çalışma süresi ile YKTÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmazken çalışma yılı arttıkça negatif tutumların düştüğü ve pozitif tutumların ise yükseldiği belirlenmiştir. Söylemez ve ark. yaptıkları araştırmada, çalışma süresi ile YKTÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.²⁵ Bu bulgu literatürdeki diğer çalışmalar ile benzerlik göstermektedir.^{17,26}

Araştırmamızda, yaşlı bakımı ile ilgili eğitim almak isteyenlerin YKTÖ puan ortalamaları yüksek, negatif tutumları düşük pozitif tutumları yüksek bulunmuştur. Yaşlıya karşı ya da yaşlılıkla ilgili önyargılar ve kalıp düşünceler bakımın kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple, özellikle bakım personellerinin yaşlıya yönelik olumlu tutumları pekiştiren olumsuz tutumları azaltan kurs, sertifika ve seminerlerin düzenlenmesi gerekmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada yaşlı bakım personelinin yaşlılara ilişkin tutumlarının olumlu düzeyde olduğu saptanmıştır. Yaşlı bakım personelinin eğitim durumu, aile tipi ve yaşlı bakımı ile ilgili eğitim almak isteyenler ile YKTÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yaşlılara hizmet veren bakım personelinin olumlu tutumlarının geliştirilmesi ve sürekliliği, yaşlıya verilen bakımı iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için bakım personeli alımında kişilik profillerinin gözden geçirilmesi ayrıca kurumdaki oryantasyon programlarında yaşlı bakımı konularına da yer verilmesi yaşlıya verilen bakım kalitesinin ve değer artırılması, yaşlı istismarlarının önlenmesi açısından önem arz etmektedir. Yapılacak araştırmanın daha büyük örneklem gruplarında yapılması

özellikle nitel araştırmalar ile daha etkin çözüm önerileri sunulması önerilmektedir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için etik onay (Karar No: 27062019-02), kurum izni ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden gerekli izinler (Sayı: 94952863-605.01-E) alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam

Araştırmanın amacı açıklanarak katılımcıların yazılı ve sözel onamları alındıktan sonra Helsinki bildirgesi kurallarına uygun olarak araştırma yürütülmüştür.

Yazar Katkıları

Araştırmanın hipotezini veya fikrini oluşturmak C.B.O, verilerin düzenlenmesi ve raporlanması C.B.O. ve F.K. katkı sunmuşlardır.

Teşekkürler

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde katkıları bulunan yaşlı bakım personellerine teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırma Desteği

Araştırmanın yapılması için herhangi bir destek alınmamıştır.

Kaynaklar

1. United Nations. Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2015). World Population Ageing.. Erişim: http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/ageing/WPA2015_Infocart.shtml Erişim Tarihi: 01.01.2020
2. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2013). Nüfus Projeksiyonları 2013-2075. Erişim: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri> Erişim Tarihi: 25.12.2019.
3. Ecer S, Çamaş H. Formal ve informal bakım arasındaki ekonomik ilişki. Erişim: <http://hdl.handle.net/11527/1245> Erişim Tarihi: 05.01.2020.
4. Akdemir N, Kapucu S, Özdemir L, Akkuş Y, Alparslan GB, Akyar İ. Huzurevi ve yaşlı bakım rehabilitasyon merkezlerinde çalışan hemşirelerin yaşadıkları bakım sorunları ve tükenmişlik düzeyleri. *HEAD* 2010; 12(3): 49-62.
5. Ministry of Family and Social Policies, Directorate of General Services for Persons with Disabilities and the Older persons. Erişim: <http://eyh.aile.gov.tr/kuruluslarimiz/kuruluslarimiz-yasli>. Erişim Tarihi: 05.01.2020.
6. Ak M. Yaşlılık olgusu üzerine uygulamalı bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2016;42(9): 1019-28.

7. Kılıç Ü, Şelimen D. Determination of the causes that force the elders to choose living in nursing homes. *JAREN* 2017;3(2): 73-82.
8. European Commission. Long-term care for the older persons provisions and providers in 33 European countries. (2012). Erişim: [http:// ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/older_persons_care_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/older_persons_care_en.pdf). Erişim Tarihi: 29.12.2019.
9. Announcement of National Occupational Standards. Announcement no: 2016/12. Erişim: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161025M1-3-14.pdf> Erişim Tarihi: 29.12.2019.
10. Hanson RM. Is older persons care affected by nurse attitudes? A systematic review. *Br J Nurs* 2014; 23(4): 225-29.
11. Vefikuluçay Yılmaz D, Terzioğlu F. Development and psychometric evaluation of ageism attitude scale among the university students. *Turk J Geriatr.* 2011; 14(3): 259-68.
12. Arun Ö, Pamuk D. Kurumsal bakım sektöründe ageism: yaşlı bakım personelinin yaşlanma ve yaşlılığa ilişkin ayrımcı tutumlarının nedenleri ve müdahale önerileri. *Mediterr J Soc Sci* 2014;4(2): 19-33.
13. Nilsson A, Lindkvist M, Rasmussen BH, Edvardsson D. Staff attitudes towards older patients with cognitive impairment: need for improvements in acutecare. *J Nurs Manag.* 2012; 20(5): 640-47.
14. Coffey A, Whitehead N. Healthcare assistants' attitudes towards older people and their knowledge about ageing. *Nurs. Older People* 2015;27(1): 24-30.
15. Kogan N. Attitudes toward old people: the development of a scale and an examination of correlates. *J. Abnorm. Psychol* 1961; 62(1): 44-54.
16. Kılıç D, Adıbelli D. The validity and reliability of Kogan's attitude towards old people scale in the Turkish society. *Health* 2011; 3(9): 602-8.
17. Ünalın D, Soyuer F, Elmalı F. Geriatri merkezi çalışanlarında yaşlı tutumunun değerlendirilmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi* 2012;2(3):115-20.
18. Koç A, Öztaş D, Uysal N, Demircan Z, Erdem Ö, Sarı E. Klinik hemşirelerinin yaşlılara ilişkin düşünce ve tutumları. *Ankara Med* 2018; J (4): 500-7.
19. Doherty M, Mitchell EA, O'Neill S. Attitudes of Healthcare Workers towards Older People in a Rural Population: A Survey Using the Kogan Scale. *Nurs Res Pract*, 2011; 1-7.
20. Luchesi BM, Alexandre TD, de Oliveira NA, and et al. Factors associated with attitudes toward the elderly in a sample of elderly caregivers. *Int Psychogeriatr* 2016; 28(12): 2079-89.
21. Arani MM, Aazami S, Azami M, Borji M. Assessing attitudes toward elderly among nurses working in the city of Ilam. *IJNS* 2017; 4: 311-13.
22. Asayesh H, Qorbani M, Parvaresh Masoud M, and et al. General practitioner attitude toward elders: using Kogan's attitudes questionnaire. *Iran J Diabet Metab* 2014; 13(6): 479-86.
23. Adıbelli D, Kılıç D. Difficulties experienced by nurses in older patient care and their attitudes toward the older patient. *Nurse Educ. Today* 2013; 33: 1074-78.
24. Zehirlioğlu L, Yönt GH, Bayat E, Günay B. Hemşirelerin yaşlılara yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Yıldırım Beyazıt Ü. Sağlık Bilimleri Fak. E-Dergisi* 2015; 3(1): 10-18.
25. Söylemez BA, Küçükçüçlü Ö, Akyol MA, Işık AT, Tekin N. Nursing homes nurses' attitudes toward older people and affecting factors. *Turk J Geriatr.* 2018; 21(2): 271-78.
26. Aydın L, Yönt GH, Bayat E, Günay B. Hemşirelerin yaşlılara yönelik tutumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Yıldırım Beyazıt Ü. Sağlık Bilimleri Fak. E-Dergisi* 2016; 3(1): 10-18.